

דף נז

כללים ופרטים בענין למד מן הלמד בקדשים – ראה בזבחים נ.

‘אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים...’ וחכמים סוברים שמא לא במתכוין נפלו בפרוכת. ורבי אליעזר סבר אילו היה שלא במתכוין לא היו נוגעים כולן. ועוד כהנים זריזים הם. וגם הזאת פר העלם דבר היתה ממרחק שהיה עומד מחוץ למזבח הזהב (עפ"י ריטב"א תורא"ש ועוד).

ובירושלמי (ה"ד) מבואר שאפילו לר' אלעזר ברבי יוסי אין צריך שיגע אלא שארע ונגע. ושם לא הובאו דברי ראב"י אלא על דמים של פר ושעיר יוהכ"פ ולא בהעלם דבר, ועל כן אפשר לומר שנגע שלא במתכוין, אבל לפי המובא בתלמודנו שאף בהעלם דבר העיד ר"א, על כרחו לומר שלשיטתו צריך שיגע שא"א שיגע ממרחק בלא מתכוין.

‘דחוא דעביד כסדרן... דחזנהו דעבידי שלא כסדרן’. נראה לפרש הטעם לכך שביוהכ"פ היו ההזאות כסדרן, זו למטה מזו (לפרש"י) – מפני שהיה מזה סמוך לפרוכת והיה יכול לכוין, מה שאין כן בפר העלם דבר, היה עומד מחוץ למזבח הזהב ומזה (כדלהלן נח). והיה רחוק מן הפרוכת עשרים אמה (ע' מנחות צח): – לכך לא היה יכול לכוין שיפלו כסדר זה תחת זה (עפ"י מאירי; רש"י. וע"ע משנה למלך מעה"ק ה, ג).

‘אמר רבא: נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן’. אף על פי שמצוה לכתחילה להזות דם הפר למעלה ולמטה ורק אחר כך דם השעיר – הולך רבא לשיטתו (בראש השנה כח) שמצוות אין צריכות כוונה [ויש לומר שסובר אפילו אם כיוון בפירוש שלא לצאת – יצא], ואם כן הלא יצא בעל כרחו, הגם שהקדים דם שעיר לדם הפר, ושאר הדם נעשה שירים.

ואמר לו רבי ירמיה: הואיל ונאמר וכלה... , כל שלא כילה מתנות דם הפר לא הגיע זמן דם השעיר ולא יצא ידי חובתו (עפ"י מרומי שדה).

עיקר הסברה שהואיל ולא הגיע זמנו של דם השעיר לכך צריך כוונה, הוא בתו"י ובריטב"א.

‘אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר: בבלאי טפשיא משום דדיירי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכין...’ ‘פירש הרמב"ם ז"ל בתשובת שאלה דר' ירמיה לטעמיה דאמר במחשכים הושיבני כמתי עולם – זה תלמוד בבלי. וטעמא משום דלא נהירי להון טעמי דמתנייתא כהלכה כמה דנהירי לרבנן דארץ ישראל. ור' זירא נמי בעי דלשתכח ליה טעמיה דבבלאי משום דלא נהירן ליה בתר דשמע טעמא דמערבאי, דמנהגא דעלמא דמדכר איניש טפי מאי דגמר ברישא.

מיהו לאו בכל הדורות היה כן אלא בימי רבה ורב יוסף ואביי ורבא דהוו להו שמדות, כדאיתא בהשוכר את הפועלים... וזהו טעמן של ר' זירא ור' ירמיה. אבל אחרי כן נתגברה התורה בבבל, כל שכן בימי רב אשי דאמרינן מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. עד כאן דברי רבינו ז"ל וחיים הם למוצאיהם' (ריטב"א, עפ"י שו"ת הרמב"ם תלו).

ע"ע בספר הישר לרבנו תם תשובה מח.

עוד בענין 'מחשכים', ע' במובא ביוסף דעת סנהדרין כד מכתבי ר"צ הכהן מלובלין.

‘הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר...’ המפרשים העירו על כך שלא הקשה בפשיטות

שצריך דם פר תחילה ולא בבת אחת. ויש שהביאו מכאן סיוע שדברים שיש להם סדר קדימויות מסוים, אין הקפדה שלא יתבצעו בבת אחת ובלבד שלא יקדים את המאוחר (ע' תוס' ישנים; תוס' תמורה ד ד"ה ואיתמר; שו"ת אבני נזר או"ח לג, יב; רנג; שעט"ו; חו"מ נו. וע' במצוין לעיל לה על כתיבת אותיות השם בבת אחת).

'סבר רב פפא קמיה דרבא למימר נותן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר... אמר ליה רבא...' רב פפא לא שמע דברי רבי ירמיה דלעיל (רישב"א. וע' ב'חדושים ובאורים' פירוש אחר). ע"ע משא ומתן בפירוש הסוגיא באבני נזר חו"מ נו.

(ע"ב) 'אמר רב אשי: למעוטי שירים שבצואר בהמה'. והתנא השני סבר שאין צריך מיעוט לדם שבצואר הבהמה, כיון שאינו ראוי להזאה, פשוט שנדחה והולך לאמה (רישב"א).

*

'אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים' –

'ראה העלבון מהחילול השם, כשגידר טיטוס בפרוכת ויצא ממנו דם קסבר כו'. ואף שלפי האמת היה דבר טבעי, כי הכהן-גדול היה מזה ביום כפורים בקודש הקדשים ז' הזאות אחד למעלה וז' למטה, ותנן אם נגעו הדמים בהפרכת נגעו, ולא ימנע שבהמשך השנים כמה פעמים נגעו, והדם נבלע בהפרכת ככמה עניינים במקדש שהיו נבלעים במקומן, ועתה כשחולל קדושת הפרכת ונסתלק תוקף קדושה ממנו אז יצאו אלו הדמים בטבע. מכל מקום היה חילול השם לעיני הרואים...' (מתוך שלה"ק תענית פרק תורה אור א בהגהה).

דף נח

'שאני רגל דלא מצי מבטל ליה'. ואף אם חברו יבטלה בפירוש עד שיגמור זה עבודתו – בטלה דעתו. ואולם מזרק בתוך מזרק מדובר שביטלו עד גמר העבודה (עפ"י מאירי).

התוס' בסוכה (לו). פרשו שהרגל חוצצת משום דלא אורחיה הוא. ואם כוונתם שאין הדרך לעמוד על רגל חברו, אם כן כשעמד על אבן שעל הרצפה יהא כשר. אבל בתוס' שבת צג: נקטו שאבן חוצצת אעפ"י שהיא ממין הרצפה מפני שאין מבטלים אותה שם מפני שהיא מפריעה. ושנא כוונת התוס' בסוכה דלאו אורחיה לבטלה שתהא מונחת שם, וא"כ הוא הדין לאבן.

'הניח סיב בתוך המזרק... בדם כשר בקומץ פסול'. הוצרך לומר שבקומץ פסול מפני שהסולת דקה מאד ופעמים שמבצבצת ויוצאת דרך הסיב, והיה מקום לומר שאין הסיב חוצץ (עפ"י תוס' ישנים).

'אמר ליה: תניתוה, נתן את המלא בריקן, מאי לאו הושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקן'. צריך עיון מה טעם יעשה כן. אולי יש לומר כי לא רצה לבטל הכלי האחד מהמצוה מכל וכל (עפ"י שפת אמת). או משום שאינו מדרך ארץ להשאיר בהיכל כלי ריק מלולך בדם (חדושים ובאורים). ולפי האמת מתפרשת המשנה שמערה המלא לריקן ואינו נותן מזרק בתוך מזרק (ע' חדושים ובאורים).